

Avagy nem ugyanolyan rossz vicc ez is, mint Arthur királyt a ke-rekasztal sarkára ültetni?

A Kozmosz Könyvek sorozatban az ifjuságnak szánták ezt a könyvet. Rövid időn belül el is fogyott, de ez sokkal inkább egy "Anglia története" hiányát és a fiataloknak a Nyugat története iránti élénk érdeklődését jelzi /ha ugyan ők olvassák/, semmint a könyv értékes voltát. Bár kétségtelen, aki semmit sem tud Angliáról, annak a közhelyek is sokat mondanak, mivel azonban ilyen jellegű kiadvány már rég nem látott napvilágot, a figyelem sekélyes kielégítése nagy veszélyt jelenthet: egytörz Anglia kép kialakulását. Ugy vélem, a szerző épp ezzel a felelősséggel nem számolt.

Pató Attila

INTERU DR. SZABÓ TIBOR DOCENSSEL

Ebben az évben egyetemünkön kísérleti jelleggel, két politikaelmé-spec. koll. indult be. Az egyik a "Bevezetés a politológiába", a másik a "Fejezetek a politikaelmélet történetéből" címet viseli. Ezekről és a politológiaoktatás jövőjéről készítettünk egy beszélgetést Dr. Szabó Tiborral, a Filozófia Tanszék oktatójával.

Gondolat-jel: Kérem, foglalja össze néhány mondatban a nemrég alakult politikatudományi munkacsoport tevékenységét. Mikor és milyen céllal alakult? Honnan kerültek ki a tagjai?

Dr. Szabó Tibor: A politikatudományi munkacsoport 1985 júniusában alakult a Marxizmus-Leninizmus Tanszékcsoporthoz mellett és értelemszerűen innen került ki a csoport gerince. Igaz, hogy a Tanszékcsoporthoz mellett alakultunk meg, de nagyon szeretnénk, ha más felsőoktatási intézményekből is, így a Jogi Karról, a SZOTE Marxizmus-Leninizmus Intézetéből, valamint a főiskoláról, "bedolgozónak" fiatal oktatók. Nem szeretném túlhangsúlyozni a fiatalság kritériumát, de őszintén szólva a fiatalok azok, akik könnyebben változtatják témájukat, s a politikatudománynak, mint most beinduló tudománynak erre van szüksége. Kettős célkitűzést szeretnénk megvalósítani: egyrészt van egy kutatási feladatunk - elsősorban

a témák összehangolása a négy marxizmus tanszéken -, másrészt pedig a csoport tagjai felkészülnek előadások tartására, különféle formákban a karokon.

G-j: Jelentkeztek már ebben a témában nagyobb nyilvánosság előtt akár előadás, akár publikáció formájában? Beszélhetünk-e már valamiféle szegedi tudományos műhelyről?

Sz.T.: Azt hiszem, nem beszélhetünk ilyen műhelyről. Ilyen vonatkozásban nagyon szerény célkitűzést állítottunk magunk elé. A helyzet a következő: a csoport műhely-jelleggel indul, de jelenleg legnagyobb feladata a koncepciók összehangolása. Én ezt rendkívül fontosnak tartom, és mindaddig nemigen szeretnék a nagy nyilvánosság elé lépni, amíg itt egy komolyabb műhelymunka be nem indult. Olyan, ami esetleg később további tudományos eredményeket is hozhat. Arra gondolok, hogy egy-két alaptémában tagjaink esetleg pályázatot nyújtanának be a Műv.Min-nak, vagy az OTK-nak, vagy más intézményeknek. Ez azért lenne előnyös, mert így összehangolhatnánk a kutatási témákat. Most az a legfontosabb feladat, hogy összekovácsolódjon a gárda. E célból különféle megbeszéléseket folytattunk már egymással, különféle vitáink voltak - egyelőre azonban csak arról, hogy mit nevezünk politikatudománynak, mi a tárgya és mivel kell foglalkoznia. Ezek nagyon fontos kérdések, mert egyetértésre kell jutnunk, hogy a politikatudománynak egyáltalán mi a helye, mi a szerepe a többi tudományhoz képest. Vannak közöttünk nagyon sokan, akik tudományos szocializmussal foglalkoznak. Ohatatlanul felmerül a tud.szoc. és a politológia viszonya, vagy a szociológia és a politológia viszonya, hisz létezik egy un. politikaszociológia is, mely szintén nagyon fontos tudományos diszciplína. Ezekhez képest a politikatudományt el kell helyezni, s mi erre tettünk kísérletet egy-két vitaülésünkön. Ebben a félévben is tervezünk egy vitaülést a politikatudomány módszeréről. A csoport vitaüléseit egyébként néha úgy élénkítjük, hogy meghívunk Budapestről előadókat. Eddig Bauer József volt lent, aki a Társadalomtudományi Kutatóintézet Főmunkatársa, számos országos téma vezetője. Ő egy nagyon élénk vitával kísért előadást tartott a nyugati demokráciafelfogásokról. Ugy gondolom, ez a vita kölcsö-

nösen hasznos volt. Most azt tervezzük, hogy ha lehetséges, meghívjuk Bihari Mihályt, akinek a Politikatudományi Füzetekben megjelent könyvéről tartanánk könyvismertetést és műhelyvitát. Megint hangsúlyoznám a műhelyvita jelleget. Ezen a vitaülésem a politikai rendszer, a demokrácia, a demokratizmus kérdéséről cserélnénk ki nézeteinket, tapasztalatainkat. Azt hiszem, ez rendkívül hasznos lehet mindkét fél számára.

G-j: Tervezik-e ebben a félévben külső előadók meghívását a speciálkollégiumra?

Sz.T.: Ebben a félévben nem. Eddig beszéltünk tudományos vonatkozásról és a munkacsoport belső életéről. A csoportnak van egy külső irányú tevékenysége is, úgy szokták ezt mondani, hogy van egy ezoterikus és egy egzoterikus rész. Ez megint azt a célt szolgálja, hogy a csoportban dolgozók most más szempontból, a politikatudomány szempontjából dolgozzák ki azt a témát, amit esetleg leadtak már a Pg. szempontjából, vagy leadták már mondjuk az állam és hatalom kérdését a jog szempontjából. Ebben a félévben ezért nem tervezzük külső előadók meghívását. Ugyanakkor nincs kizárva, hogy a későbbiek során, amikor már mi kidolgoztunk egy alaptémát, és beindítottunk egy speciális kurzust, felfrissítésként meghívjunk budapesti előadókat. Erre akár már a II. félévben sor kerülhet. Az ELTE Jogi Kara mellett működik egy un. Politikatudományi Csoport, elsősorban onnan szeretnénk előadókat megnyerni.

G-j: Személy szerint gondoltak már valakire vagy valakikre?

Sz.T.: Ebben a kérdésben elég nagy egyetértés van hallgatók és oktatók között. Elsősorban a Bihari Mihály munkacsoportjában dolgozókat szeretnénk meghívni, ezen kívül pedig még Gombár Csabát. Ennek persze anyagi vonzatai is vannak, s itt egy olyan alakuló csoportról van szó, amelynek nincs költségvetése, költségvetés nélkül pedig nehéz dolgozni. Természetesen a tanszékcsoporthoz vezetőjétől eddig megkaptunk minden támogatást, bízunk benne, hogy ezután is így lesz! A csoport terve az, hogy december közepén megvitatja a Bevezetés a politikatudományba című kurzus eddigi tapasztalatait. Itt konkrétan megnézzük azt, hogy jól csináltuk vagy nem csináltuk jól, s ennek alapján fogjuk összeállítani a II. félév tematikáját.

Erre a megbeszélésre szeretnénk meghívni olyan hallgatókat is, akik jelen voltak a kurzusokon.

G-j: Ha hosszabb időszakokban, nagyobb távlatokban gondolkodunk, akkor a Tanár úr milyen lehetőséget lát a politikatudomány oktatásának bevezetésére egyetemünkön?

Sz.T.: Az utóbbi időben, nézetem szerint, a politikatudomány oktatására társadalmi igény jelentkezett. Ugy látom, hogy az elkövetkezendő időkben még inkább szükség lesz politikatudományi képzettségű emberekre. Minél szélesebb politikatudományi képzettséggel rendelkezik egy egyetemet végzett ember, annál inkább részt tud venni a társadalmi, politikai élet formálásában. Ha az ember a politikai folyamatoknak a mozgását és természetét feltárja, akkor számára teljesen világos az, hogy bizonyos politikai mozgások miért következnek be, hogyan következnek be, hogyan kell rajta változtatni, hogy esetleg ne így következzenek be, hanem másként. Ha az ember ezt fel tudja tárni, ha kellő analitikus képzettséggel rendelkezik, akkor biztos, hogy nagy hasznot hoz a társadalom számára is.

A témának van egy társadalomcentrikus oldala is. Jelen pillanatban elodázhatatlan feladattá vált a gazdasági reformok után politikai reformok bevezetése a magyar társadalomban. Erre mutatnak olyan jelek is mint pl. a választási törvény korszerűsítése. Ugy érzem, a közeljövőben rendkívül nagy feladat hárul a politikatudományilag képzett emberekre. Hazánkban tulajdonképpen nincs politikatudományi oktatás. Budapesten is spec. koll. formájában tanítják a politikaelméletet. Tulajdonképpen az a baj, hogy egyelőre nemcsak az objektív feltételek nincsenek meg - azok mindig problémásak -, hanem a szubjektív is hiányoznak. A politikatudományi munkacsoportnak éppen az az egyik célja, hogy ha itt, Szegeden bevezetik a politológia oktatását hivatalos formában is, akkor legyenek olyan képzett oktatók, akik ezt szakszerűen vezethetik.

G-j: A jelenlegi egyetemista nemzedék - véleményem szerint - meglehetősen apolitikus, bár az utóbbi időben - főleg a romló gazdasági helyzet hatására - kifelé tartunk ebből a szellemi hullámvölgyből. Remélhetjük-e, hogy a kurzusokon teret kap a mai magyar társadalom néhány időszerű problémájának tudományos igényű vizsgálata?

Sz.T.: A kérdés két részből áll, - "a hallgatók apolitikusak" -, ez kétségtelenül így van, de hadd tegyem hozzá azt, hogy ez nemzetközi jelenség. A marxizmus iránti érdeklődés jelentősen csökkent a nyugati országokban is. A probléma az, hogy a helyére semmi nem került. Ez a jelenség, szerintem, a neokonzervatív hullám eredménye. Mi a politikatudományi kurzus meghírdetésekor azt gondoltuk, hogy a politikatudomány nem a politika része, hanem a tudomány része. Ez rendkívül fontos megkülönböztetés, mert mi a kurzusokon sem a polológiát nem akarunk csinálni, sem kritizálni nem akarunk, de mindenesetre alapvetően szükség lenne arra, hogy a későbbiekben elemző munkára is sor kerüljön. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a kurzusokon nem lehetne az aktuális kérdéseket megvitatni. Már az eddigi órákon is az a módszer alakult ki, hogy az előadások után egy rövid vita következik az elhangzottakról. Természetesen ez a vita sok témát érinthet, nemcsak tudományos témát, hanem a tudománynak a gyakorlatban való fölhasználhatóságát is. Mi haszna van a politikatudománynak a hallgatók számára? Nem kapnak kész recepteket arra, hogy miként kell gondolkodni bizonyos kérdésekben, arra viszont kapnak recepteket és egyéb anyagot is, hogy olyan eszközök birtokába jussanak, amelyek segítségével képesek analízist végezni a társadalomról.

G-j: Ehhez kapcsolódik következő kérdésem is. Lát-e lehetőséget arra, hogy ez a képzés "mankóként" is szerepeljen az egyetemi szintű gyakorlati politizálás mellett? Gondolok itt arra, hogy a különböző gyűlések és diákparlamentek, a hangerőt s hatalmi pozíciót felhasználó gyakorlatával szemben át kellene már lépniük a valódi parlamentáris formák közé.

Sz.T.: Ez utóbbi megjegyzéssel én teljes mértékben egyetértek, valóban így van, bár a hangerő általában a fiatalok sajátja; igaz, azután is elég sokan "fiatalok" maradnak.

G-j: A hatalmi pozícióból való tárgyalás pedig az asztal túloldalán ülők sajátja...

Sz.T.: Ez is igaz. A lényeg az, hogy mindenféleképpen hasznos a hallgatóknak, ha ezekben a vitákban a politikatudomány alapvető

összefüggéseivel és történetével tisztában vannak. A politikatudomány történetében már rendkívül sok dolog megtörtént, rendkívül sok dolgot kimondtak. Ezeket újra fölfedezni itt és most nincs értelme, csak úgy, ha az ember megnézi, hogy ezekre milyen értelmes válaszok születtek eddig. Ha ezzel tisztában van valaki, akkor természetesen körültekintőbben tud a felmerülő kérdésekre is választ adni. Én azonban őszintén szólva ennek a közvetlen felhasználhatóságában nem bízom egyértelműen.

Azt tervezzük, hogy a csoport tagjai a jövőben önálló, saját alaputatásukhoz szorosan kapcsolódó témákban fognak meghirdetni spec. koll-okat. A következő években elképzelhető, hogy a politikatudomány témái az egyetemen jelentősen bővülni fognak. Megmarad a két alapkurzus, és e mellé speciális kurzusokat hirdetnénk meg akár a politikai rendszer kérdéséről egy országban vagy a politikai rendszer kérdéséről Nyugat-Európában. Szó lehet még a nemzetközi politikai viszonyok kérdéséről vagy gazdaság és politika kapcsolatáról.

G-j: Lesz-e arra lehetőség, hogy ilyen címmel induljon spec. koll.: "A gyakorlati politizálás módszertana"?

Sz.T.: Ez nagyon fontos és hasznos dolog lenne, de én azt hiszem, hogy a jelen pillanatban elég kevesen vállalkozhatnának egy ilyen kurzus megtartására. Természetesen értem a kérdésben rejlő problémát, de ugyanakkor a magam részéről nagyon fontosnak tartom a politikaelmélet klasszikusainak az olvasását. Rendkívül sokat lehet tanulni - engedtessek meg ez a talán nem túl népszerű példa - Lenin politikaelméleti tevékenységéből. A gyakorló politikusok tevékenységét tanulmányozva elméleti felkészültséget nyerhetünk. Ez visszafele is érvényes, mert a gyakorló politikus is el kell hogy sajátítson politikaelméleti alapokat. Minél kevesebbet sajátít el, annál rosszabbul politizál!

G-j: Köszönöm a beszélgetést.

/Az interjút Tóth János készítette/

Gondolat-jel 1986.
Kiadja a JATE BTK KISZ
Szerkeszti a „-” alapszervezet
Főszerk. Pikó András
Soksz. eng.: Sényei Róbertné hiv. vez.
Pl.: 350